

Enligt sändlista

Bildande av naturreservatet Rövallsmossen och Stingsmossen i Surahammars kommun

(4 bilagor)

Uppgifter om naturreservatet

Reservatets benämning:	Rövallsmossen och Stingsmossen		
Objektnummer:	19-02-		
Kommun:	Surahammar		
Lägesbeskrivning:	ca 5 km norr om Surahammar. Gröna kartorna 11 G NV, NO, SV och SO. Gula kartan 11 G: 43.		
Gränser:	se karta, bilaga A		
Fastigheter:	1. Ramnäs Prästgård 1:1 2. Ramnäs Kyrkby 2:56		
Markägare:	1. Västerås stift 2. AssiDomän AB		
Area:	ca 533 ha		
därav landarea:	ca 533 ha		
Naturtyper:	Myr	331	ha
	Barrskog	197	ha
	Blandskog	3	ha
	Lövskog	2	ha

Beskrivning av området

Området är beläget i den naturgeografiska regionen 26 (Skogslandskapet omedelbart söder om norrlandsgränsen), ca 90 m. ö. h., på en slätt med lägre relativ höjd än 20 m. Årsmedeltemperaturen är ca 6° C och årsmedelnederbörden ca 750 mm.

Rövallsmossen utgörs av två ungefär lika stora högmossar, den norra excentriskt och den södra koncentriskt välvd (med excentriska drag), åtskilda av ett kärdråg. Fullständigt åtskild genom en fastmarksrygg från Rövallsmossen ligger Stingsmossen, en utpräglad koncentriskt välvd högmosse. Längst i sydväst finns ett topogent kärr, också det på kartan benämnt Stingsmossen.

Den södra delen av Rövallsmossen har i norr ganska stora och välutvecklade strängar be-
vuxna med tall, 6-8 meter höga och en i övrigt typisk mossevegetation. Skvattram saknas
dock här. Mellan dessa strängar finns höljor, ofta vegetationslösa och bildande lösboten-
tytor. Små tuvor av tuvull och dystarr finns dock här och var. Normalt utgörs dock höljorna
av mjukmattor med kärrsälting, dystarr och vitag eller tuvull. Mot söder och mossens cent-
rala del minskar storleken på tuvorna och domineras här oftast av ljung och kråkbär. Här
finns t. ex. flikig islandslav *Cetraria delisei* liksom en rad andra vanliga lavar. Björk finns
långt ut på det centrala planet som i övrigt är praktiskt taget helt trädfrött och t. o. m. mar-
tallarna försvinner nästan helt. Bottenskiktet i höljorna är det normala med sotvitmossa
Sphagnum papillosum, flytvitmossa *S. cuspidatum* och flaggvitmossa *S. balticum*. Även
rubinvitmossa *S. rubellum* finns i höljorna och går även upp på tuvorna. Den är mycket all-
män på mossen och ger bottenskiktet en röd färg. I väster övergår mossens södra del i en
tallmosse av ris-typ. Den norra halvan av Rövallsmossen har mindre välutvecklade excent-
riskt anordnade strängar, ofta dominerade av lavar, bl. a. pigglav *Cladonia uncialis*. Lagg-
kärren kring mossen är av varierande utseende, men är till övervägande delen av fattigkärrens-
typ. I norr är laggen ca 15 meter bred och har välutbildade vegetationszoner. Laggen lutar
svagt och mot fastmarken finns här och där sump-varianten av björkskog av ört-typ med
arter som älgört, vattenklöver m. fl. Där dråget, som delar Rövallsmossen i två halv-
or anslu-
ter till laggen i öster, finns ett stort kärr med två växtsamhällstyper. Dels en där vitag domi-
nerar helt, dels en där trådstarr dominerar. Den senare typen är ofta något torrare. Kärr-
et är
nästan helt trädfrött. Bottenskiktet utgörs till övervägande delen av sotvitmossa, men i blö-
tare avsnitt finns även drågvitmossa *Sphagnum pulchrum* och uddvitmossa *S. fallax*. Bland
kärlväxterna dominerar i övrigt vattenklöver, rosling, tranbär, rundsileshår och sjöfräken.
Ställvis förekommer också den något mer krävande vitstarren. Myggblomster finns spridd
över myren i ganska stora bestånd och i vitag-området förekommer även vattenfyllda partier
med dyblad-
dra. Där dråget börjar mellan det norra respektive södra mossepartierna finns en
liten källa där dystarr växer. Bottenskiktet utgörs här av drågvitmossa och uddvitmossa.
Fortsättningen av dråget över myren är sedan främst underjordiskt och kan skönjas endast
genom vegetationen. På motsatta sidan breder dråget ut sig mer diffust i ett komplex med
tallmosse av ris-typ och inget tydligt kärrdråg kan skönjas i mossens omedelbara närhet. I
den sydligaste delen av Rövallsmossen är breda fast- och mjukmattekärr utbildade, utan nå-
gon bredare zon med tallmosse. Här förekommer ett flertal olika vegetationszoner med tu-
vull, kärrsälting, rosling och tranbär på ett bottenskikt bestående av flytvitmossa och rufs-
vitmossa *Sphagnum majus*. Längre ut finns ett något fuktigare dråg som kommer från fast-
marken i sydväst. I detta dominerar bladvass tillsammans med vitag, storsileshår och sotvit-
mossa. Här förekommer också drågvitmossa och uddvitmossa och i de blötare finns vattenk-
löver. Söder om detta dråg utbreder sig mjukmattor med sotvitmossa och praktvitmossa
Sphagnum magellanicum, ofta med vitag, storsileshår, vattenklöver, flaskstarr och enstaka
dvärgbjörk. Närmast fastmarken går ett blötare, och oftast vattenförande, dråg. I detta finns
rikligt med kråklöver, sjöfräken och storsileshår. Här utbreder sig ofta även mattor av
vattenkrok-
mossa *Warnstorfia exannulata*. I denna del av laggen finns också vitag, vilken
överhuvudtaget är en karaktärsart i de blöta laggarna runt mossarna.

Stingsmossen är mer typiskt utvecklad som högmossa än Rövallsmossen. Den omges av en
zon med tallmosse av ris-typ, tämligen kraftigt sluttande och bevuxen med 6-8 meter höga
tallar. Stingsmossen är också mer utpräglad koncentriskt uppbyggd och höjer sig jämnt över
omgivande mark utan avskiljande kärrdråg. Strängarna på mosseplanet är koncentriskt ord-

nade. Här saknas tall men utåt mossens kanter kommer tallen in och tilltar successivt i höjd till kantskogen, där strängarna löper samman och bildar en sammanhängande matta av ris på underlag av rostvitmossa *Sphagnum fuscum*. Mosseplanets strängar är oftast ganska breda och i fältskiktet återfinns ljung, skvatram, odon, tuvull och hjortron. Bland bottenskiktets växter kan nämnas flikig islandslav. I de centrala partierna saknas skvatram och odon. Höljorna domineras av tuvull, storsileshår och, på vissa höljor av mjukmattekaraktär, kallgräs. I mossens centrala delar går strängarna samman i stora sammanhängande tuvor utan någon egentlig riktning. Laggarna har ett liknande utseende som vissa ovan beskrivna laggar på Rövallsmossen med breda fastmattor som utåt övergår i ett vattenförande dråg. Laggen i norr domineras fullständigt av vitag, men även en del dystarr finns. Bladvass förekommer i en zon längre ut mot mossen. Bottenskiktet utgörs här av mattor av rufsvitmossa och sotvitmossa och endast på ett fåtal tuvor finns rostvitmossa. Ut mot mossen övergår kantzonen, som varierar 50-100 meter i bredd, i fastmattor. I Stingsmossens västra del har laggen ett något annorlunda utseende. Mot själva mossevegetationen finns en smal zon, ca fem meter bred, med dystarr och kallgräs på ett bottenskikt av klubbvitmossa *Sphagnum angustifolium*. Denna vegetationstyp övergår utåt i en zon med flaskstarr på mellan 25-40 meters bredd med klubbvitmossa och uddvitmossa i bottenskiktet. Närmast skogen kommer ett blötare dråg med flaskstarr, ängsull, vattenklöver, kallgräs, dystarr, hundstarr, sumpstarr m. fl. Mellan detta dråg och tallmossen sluttar kantzonen endast mycket svagt och träd saknas här. Endast enstaka småkullar med rostvitmossa dyker här och var upp. Denna zons bredd uppgår på sina håll till 100 meter. I den södra delen utvidgar sig laggen till ett större kärr, vilket delvis får sitt vatten från andra kärr i skogen sydväst om Stingsmossen. Dessa kärr är oftast av fattig typ med en zon av sjöfräken närmast kanten och längre ut en zon med dystarr och kallgräs. I kanten förekommer även t. ex. missne och kråklöver.

Ullticka, kristallticka, lakritsmusseron och stor starrskål har påträffats i området liksom brunpudrad nållav. För övrigt kan nämnas riklig förekomst av knärot.

Området hyser bl. a. häckande trana, ljungpipare, storspov, grönbena och törnskata. Myrarna är också arenor för större orrspel. Vidare häckar fiskgjuse på en av myrholmarna och i omgivande skog förekommer bl. a. duvhök, ormvråk, lärkfalk, tjäder, spurvuggla, pärluggla och spillkråka. Även ropande lappuggla har hörts vid något tillfälle.

Myrarna är i mycket ringa grad påverkade av mänsklig aktivitet. Rövallsmossen arrenderades under 1940-talet av försvarsmakten och användes som målskjutningsfält. Spår av denna verksamhet kan ses i form av betongattrapper. Möjligen kan en del håll i mossen tillskrivas denna verksamhet. De omgivande skogarna, liksom den rygg, kallad Ön, som åtskiljer Stings- respektive Rövallsmossen, är mestadels brukade i normal ordning. Vissa partier, främst på myrholmar och uddar, uppvisar dock naturskogskaraktär.

Ärendets beredning

Rövallsmossen har i länsstyrelsens naturvårdsplan för länet givits klass I (högsta naturvärde) på grund av botaniska, geovetenskapliga och zoologiska skäl. Stingsmossen har i naturvårdsplanen givits klass II (mycket högt naturvärde) på grund av motsvarande skäl. Båda

myrarna har i den länsomfattande våtmarksinventeringen (VMI) åsatts högsta skyddsklass och är upptagna i Naturvårdsverkets *Myrskyddsplan för Sverige*.

Medel har beviljats ur EU:s miljöfond LIFE-nature för säkerställande av Rövallsmossen och Stingsmossen.

Samråd har enligt 28 § naturvårdsförordningen ägt rum med Naturvårdsverket och med Skogsvårdsstyrelsen, samt enligt 43 § naturvårdslagen med Surahammars kommun.

Ägarna och innehavarna av särskild rätt till marken har enligt 11 § naturvårdsförordningen förelagts att inom en tid av två månader framställa eventuell erinran mot bildande av ifrågasvarande naturreservat. Någon erinran har inte kommit in.

Ett förslag till beslut remissbehandlades hösten 1997. Inkomna synpunkter har beaktats i den slutliga handläggningen av ärendet.

Länsstyrelsen har enligt 27 § verksförordningen utrett föreskrifternas kostnadsmässiga och andra konsekvenser och dokumenterat utredningen i en konsekvensutredning. Riksrevisionsverket har lämnats tillfälle att yttra sig i frågan och om konsekvensutredningen.

Grund för beslutet

Området är botaniskt, geovetenskapligt och växtgeografiskt intressant genom välutbildade högmossar med representativ vegetation. Det är zoologiskt intressant genom förekomst av biotoper för bl. a. rödlistade fågelarter. Det har stor allmänekologisk betydelse genom sin storlek, relativa orördhet och biotoprikedom. Faunan och floran är känsliga för ingrepp i skogen och myrarna.

Området bör således särskilt skyddas på grund av sin betydelse för kännedom om landets natur.

Länsstyrelsens beslut enligt 7 § naturvårdslagen

Med stöd av 7 § naturvårdslagen (1964:822) förklarar Länsstyrelsen det område som utmärkts på bifogad karta, bilaga A, som naturreservat.

För att trygga ändamålet med naturreservatet förordnar Länsstyrelsen med stöd av 8-10 §§ naturvårdslagen samt 9 och 10 §§ naturvårdsförordningen (1976: 484) att nedan angivna föreskrifter samt vård- och förvaltningsbestämmelser skall gälla beträffande naturreservatet.

Ändamålet med reservatet

Huvudsyftet med naturreservatet skall vara att bevara myrområden med anslutande naturskogspartier med dess flora och fauna och naturliga successioner.

Områdets nyttjande för forskning skall, inom ramen för huvudsyftet, främjas.

Reservatföreskrifter

- A. Föreskrifter enligt 8 § naturvårdslagen om inskränkningar i rätten att förfoga över fastigheter inom reservatet

Utöver vad som eljest gäller är det förbjudet att

- 1 uppföra helt ny byggnad eller anläggning,
- 2 anlägga väg, parkeringsplats, led, bro eller spång. Förbudet gäller inte anläggande av vinterbilbasväg för skogsbrukets behov.
- 3 anlägga luft- eller markledning,
- 4 anbringa tavla, skylt, inskrift, affisch eller därmed jämförlig anordning,
- 5 anordna upplag annat än tillfälligt på fastmark och för skogsbrukets behov,
- 6 uppföra stängsel eller annan hägnad,
- 7 bedriva täkt av berg, sten, grus, torv eller andra jordarter,
- 8 borra, spränga, gräva, schakta, muddra, utfylla eller tippa,
- 9 dika eller dikesrensa,
- 10 plöja eller fräsa,
- 11 gödsla,
- 12 plantera in för trakten främmande växt- eller djurart,
- 13 föra motordrivet fordon annat än på befintliga skogsbilvägar med undantag för skogsbrukets behov,
- 14 cykla annat än på befintliga skogsbilvägar,
- 15 rida eller föra hästfordon annat än på befintliga skogsbilvägar,
- 16 jaga annat än älg, rådjur eller hare,
- 17 använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel,

- 18 använda mark för ridstig eller skjutbana,
 - 19 använda mark för skyttetävling, orienteringstävling eller militära övningar.
- Det är dessutom förbjudet att, inom område som utmärkts på karta, bilaga B,
- 20 anordna upplag
 - 21 ta bort eller upparbeta dött träd eller vindfälle,
 - 22 avverka, hyggesrensa, skogsodla, markbereda, bränna ris eller utföra annan skogsvårdsåtgärd,
 - 23 plantera träd, buskar eller andra växter.

Föreskrifterna utgör inte hinder för de åtgärder som behövs för att tillgodose ändamålet med naturreservatet och som anges i fastställd skötselplan. Föreskrifterna utgör heller inte hinder för underhåll av Bruksleden.

B. Föreskrifter enligt 9 § naturvårdslagen om skyldighet att tåla visst intrång

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose ändamålet med reservatet.

- 1 Utmärkning av reservatet. Område som enligt karta, bilaga B, skall utvecklas fritt, utmärks i terrängen på särskilt sätt i överenskommelse med markägarna.
- 2 Uppsättning av informationstavlor på platser som anges på karta, bilaga C.

C. Föreskrifter enligt 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iaktta inom reservatet

Utöver vad som eljest gäller är det förbjudet att

- 1 föra motordrivet fordon,
- 2 tälta,
- 3 cykla annat än på befintliga skogsbilvägar,
- 4 rida annat än på befintliga skogsbilvägar,
- 5 klättra i boträd,
- 6 medföra okopplad hund eller annat lösgående husdjur,

- 7 anbringa tavla, skylt, inskrift, affisch eller därmed jämförlig anordning,
- 8 göra upp eld,
- 9 gräva upp, plocka eller bryta buskar, ris, örter, vedlevande svampar, mossor eller lavar,
- 10 samla in insekter eller andra ryggradslösa djur,
- 11 snitsla spår eller ordna orienteringskontroll,
- 12 anordna motortävling, skyttetävling, orienteringstävling eller träning därför.

Föreskrifterna C 2, 5 samt 8-10 gäller även markägare och innehavare av särskild rätt.

Länsstyrelsen kan i särskilda fall, t. ex. för vetenskaplig forskning, medge undantag från ovannämnda förbud.

- D. Föreskrifter enligt 9 § naturvårdsförordningen rörande naturvårdsförvaltningen av reservatet m. m.
- 1 Länsstyrelsen fastställer de föreskrifter m. m. om naturvårdsförvaltningen som framgår av skötselplanen nedan. Inom ramen för dessa kan Länsstyrelsen fortlöpande meddela direktiv för förvaltningen. Den ekonomiska utredningen i planen omfattas ej av fastställelsen.
 - 2 Reservatet skall utmärkas enligt svensk standard (SIS 03 15 22) och enligt Naturvårdsverkets anvisningar.
 - 3 Naturvårdsförvaltare skall vara länsstyrelsen som fortlöpande skall samråda med berörda markägare vid förvaltningen.

Skötselplan

- 1 Disposition och skötsel av mark och vatten
- 1.1 Övergripande mål

Målet för områdets skötsel skall vara att uppnå och upprätthålla ändamålet med reservatet i enlighet med reservatbeslutet.

1.2 Generella riktlinjer och åtgärder

Ändamålet skall uppnås främst genom att våtmarker och övriga impediment samt delar av den produktiva skogsmarken lämnas för fri utveckling och att övriga delar brukas ståndortsanpassat med långtgående hänsyn till naturvården och friluftslivet.

Naturtyp	fri utveckling	Areal (ha) för skogsbruk	Totalarea
Tallskog	61	106	167
Granskog	1	1	2
Barrblandskog	13	16	29
Blandskog	0	3	3
Lövskog	2	0	2
Myr	330	0	330

1.3 Hävd av skogsmark

Fri utveckling av vegetationen skall enligt föreskrifterna för naturreservatet medges för delar av området. För övriga delar av skogsmarken får skogsbruk bedrivas med särskild hänsyn till naturvården och friluftslivet.

Naturvårdsbränning av vissa bestånd bör övervägas.

Om spontan brand uppstår skall eventuell brandbekämpning ske med så skonsamma metoder som möjligt. Efter branden bör i möjligaste mån stående och liggande brända träd sparas.

1.3.1 Riktlinjer för skogsbruk

En särskild plan för skogsbruket inom naturreservatet bör senast den 31 december 1997 upprättas av markägarna i samråd med Länsstyrelsen. Följande riktlinjer bör, utöver föreskrifterna för naturreservatet, gälla för planen:

Skogsbruksåtgärder, liksom transporter och upplag, undviks beträffande

- * skogliga impediment,
- * källor och källpåverkad mark,
- * myrar,
- * äldre hällmarksskogar,
- * kolbottnar,

- * uddar och öar i myrmarker,
- * träd med stora risbon liksom träd med möjligheter att utvecklas till risboträd,
- * hålträd liksom träd med goda möjligheter att utvecklas till hålträd,
- * lövträd eller -buskar,
- * skyddszoner mot skogliga impediment av minst en trädängds bredd,
- * vindfällan, högstubbar, torrakor och äldre träd invid myrstackar.

Vidare bör dessa åtgärder generellt undvikas under tiden 1 mars - 31 augusti av hänsyn till faunan.

Föryngring bör i största möjliga utsträckning ske naturligt med självföryngring och ej genom frösådd eller plantering. Hyggesbränning kan övervägas.

Vid eventuell markberedning bör denna utföras grunt och helst fläckvis.

2 Anordningar för rekreation och friluftsliv

2.1 Övergripande mål

Området har en intresseväckande natur, men är troligen i liten utsträckning besökt av allmänheten med undantag för vandrare på Bruksleden. Våtmarkerna och hällmarkerna är slitagekänsliga. En begränsat ökad besöksfrekvens bedöms inte hota naturvärdena.

2.2 Riktlinjer och åtgärder

Området skall nyttjas på dess naturgivna förutsättningar. Området är relativt svårtillgängligt då allmän väg saknas. Dock passerar Bruksleden genom området, men för övrigt saknas i stort sett vägar och stigar. Reservatets gränser skall utmärkas i terrängen och informationstavlor med upplysning om vad allmänheten har att iaktta inom naturreservatet skall uppsättas. På dessa bör även informeras om reservatets naturvärden.

Naturvårdsförvaltaren ansvarar för detta.

3 Tillsyn

Tillsynsman eller naturvårdsvakt bör utses av länsstyrelsen. Om detta ej kan ordnas skall naturvårdsförvaltaren svara för regelbunden tillsyn.

För tillsynsmannen eller naturvårdsvakten skall avtal och arbetsinstruktion upprättas.

4 Dokumentation

Det är angeläget att på ett ändamålsenligt sätt följa biotopernas utveckling inklusive särskilt intressanta och skyddsvärda växt- och djurarter. Detta skall ske genom regelbundet återkommande och standardiserade inventeringar. Länsstyrelsen ansvarar för detta.

Naturvårdsförvaltaren dokumenterar utförda åtgärder, kostnader för och finansieringen av naturvårdsförvaltningen samt förhållanden som strider mot ändamålet med reservatet.

Denna dokumentation skall ligga till grund för eventuell omprövning av föreskrifter och skötselplan.

5 Finansiering av naturvårdsförvaltningen

5.1 Ekonomisk utredning

Åtgärd	Engångs- kostnad (kr)	Årlig kostnad (kr)
Utmärkning	50 000	
Information	50 000	
Dokumentation		10 000
Tillsyn och underhåll		10 000

5.2 Finansiering

Kostnaderna för naturvårdsförvaltningen svaras för av staten genom anslaget Vård av naturreservat m. m. Surahammars kommun svarar dock för underhåll av Bruksleden inklusive Rövallskojan.

Detta beslut kan överklagas hos regeringen (miljödepartementet) enligt bilaga D (formulär nr 18).

Beslut i detta ärende har fattats av styrelsen.

I beslutet deltog landshövding Jan Rydh jämte ledamöterna Kerstin Dellham, Claes Folin, Jan Fransson, Håkan Helgesson, Sven Höök, Sune Israelsson, Jörgen Johansson, Ingrid Körberg, Birgitta Lindh, Måna Mattsson, Per-Olov Nilsson, Kjell Olsson, Gösta Persson, Elizabeth Salomonsson.

I den slutliga handläggningen deltog även byrådirektör Thomas Pettersson, föredragande, samt
länsråd Håkan Eriksson
chefsjurist Jan Pesula
miljövårdsdirektör Kerstin Kvarnström

Jan Rydh

Thomas Pettersson

Bilagor

- A Beslutskarta
- B Karta utvisande områden för fri utveckling
- C Karta utvisande platser för informationstavlor
- D Hur man överklagar